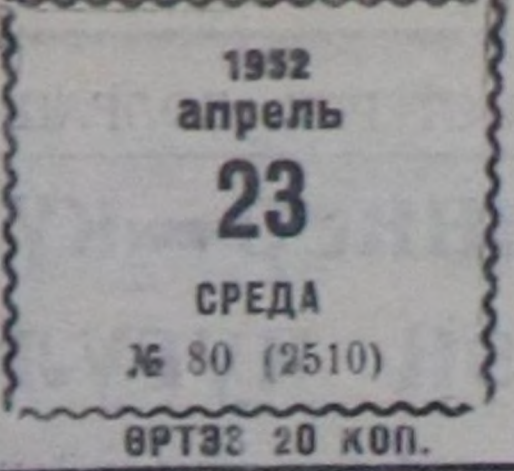

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

Совет улустун тулчуушкуннарга канналган
авангардызы, бистиң тиилелгелеривистиң сорук
киририкчизи болгаш организақызы коммунист-
терниң улуг партиязы, Ленин—Сталинның пар-
тиязы делгерезин!

(1952 чылдың Май 1-ге ВКП(б) ТК-ның кыйгырыгындан.)

1952 чылдың Май 1-ге ВКП(б) ТК-НЫҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

1. Делегейниң ажылчы чоннарының эп-сеткил катыжынышкынының хуну, бүгү чурттарының ажылчыннарының акы-дунмалышкы чоруунун хуну—Май 1 делгерезин!
2. Агрессорларга болгаш чаа дайын кыпсыкчыларына удур, тайбың дээш, демократия дээш, социализм дээш демисеип турар бүгү улустарга акы-дунманың байыры!
3. Социализмни чедишкениниң тургузуу турар улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннарына акы-дунманың байыры!
4. Улус-демократтыг Кыдаттың тургузуушкунунга чаа чедишкениниң чедиң ап турар улуг кыдат улуска акы-дунманың байыры!
- Бүгү делегейге тайбың дээш демиселде күчүлүг күш болуп турар Кыдаттың болгаш Совет Эвилелиниң улустарының бузулбас найралы делгерезин!
5. Даштыкы эжелекчилерге удур демиселге бодунуң хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун маадырлы-биле камгалап турар эрес-маадырлыг корей улуска акы-дунманың байыры!
6. Барыны Германияны Европада империалисттик агрессияның сууру болдурар кем-буруулуг планнарга удур демисеип турар Германияның демократтыг күштеринге байыр! Чаңгыс эптиг, хамаарышпас, демократтыг, тайбыңча ынакшылдыг герман күрүне дээш!
7. Тито—Ранковичиниң бөлүүнүң фашисттик корум-чурмунага удур, империалисттерден боттарының төрөөн чуртунун хамаарышпас чоруу дээш хосталгалыг демиселди чорудуп турар Югославияны алдарлыг патриоттарына байыр!
8. Даштыкы эжелекчилерге удур, бодунуң төрөөн чуртунуң катап төрүтүнери болгаш хамаарышпас чоруу дээш, тайбыңны камгалаары дээш эрестиг демисеип турар япон улуска байыр!
9. Дайынны бодурбазы болгаш бүгү делегейге быжыг тайбыңны хандыраары дээш демиселге Англияны, Американы, Кытышкан Штаттарының болгаш Совет Эвилелиниң улустарының найралы делгерезин!
10. Бүгү чурттарының ажылчы чоннары! Бир эвес улустар тайбыңны камгалаарының херээн боттарының холунга алып болгаш ону тубулунга чедир камгалаар болза, тайбың камгалатынган болгаш быжыглатынган турар! Тайбың дээш демиселге улустарың чаңгыс эвин быжыглап, тайбың талакчыларының хүрөөленин көвүдедиң, сырый катыштырынар!
11. Бүгү делегейде тайбың талакчылары! Империалисттик агрессорларны кем-буруулуг планнарын илередип, чылча-шавынар, дайын кыпсыкчыларының улус масаларны хоп-меге-биле дуурайлаары болгаш делегейниң чаа дайынчы оларны хандыраары болдурбаңар!
12. Тайбыңның болгаш улустарың айыыл чок чоруунуң, дең эргезиниң болгаш найралының политиказы—Совет Эвилелиниң даштыкы политиказы делгерезин!
13. Тайбыңның болгаш бистиң Төрөөн чуртувустуң айыыл чок чоруунуң камгалалында туруп турар Совет Армияга болгаш Шериг-Далай Флодунга алдар!
14. Совет дайынчылар! Боттарыңарны шериң болгаш политиказы билгилеричерни кызымак чүткүлдүг бедидип, боттарыңарның дайынчы мергежилдерин сайзыраңгайжыдынар! Совет Эвилелиниң Чепсектиг Күштериниң күчүзүң быжыгланар!
15. Бистиң Төрөөн чуртувустуң ыдыктыг кызыгаарларының көрүңгүр таңнылчылары—совет кызыгаарчылар делгерезин!
16. Совет Эвилелиниң ажылчыннары, тарагчыннары, интеллигенциязы! Бистиң социалисттик улуг Төрөөн чуртувустуң экономиказының болгаш культуразының, чаа күчүлүг көдүрлүүшкүнү дээш, совет күрүнениң күчүзүңүң улам өзүшкүнү дээш демисеиптер! 1952 чылдың улус акыл-агыйының планын хуусаазының бетинде күүседир дээш социалисттик чарышты калбаа-биле делгерезинтер!
17. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Эртемниң, техниканың болгаш мурнакчы дуржулганын чедишкенин улус акыл-агыйының бүгү адырларына дидими-биле негтерединтер! Күш-ажылдың бүдүрүлгүсүң бедидип, продукцияны шынарын экижидип, бот-өртөөн чингединтер! Чиг-этти, оттулар чүдүлдү, материалдары, электри күжүн камнаңар!
18. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Волгада болгаш Днепрде, Довда болгаш Аму-Дарыяда улуг тудуларның чедишкениниң боттандырышкыны-биле коммунизмниң тургузуушкунунуң херээнге чаа салышкыны кинирээл!
19. Хөмүр даш үлетпүүнүң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Хөмүр даш тывыжын калбартып, механизациязын болбаазыраңгайжыдынар! Чаа шахталарны дүргөн болгаш эки тургузунар! Улус акыл-агыйыңга хөй-хөй хөмүр дашты берээдинтер!
20. Нефть үлетпүүнүң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Сквалжина өрүмнэриниң дүргенин бедидип, нефтиниң чаа черлерин дүргөн шингээдинтер! Чаа тывыш черлерин болгаш нефть болбаазыраңгай заводтары тударыңгың темпизин бедидинтер! Социалисттик акыл-агыйга бедик шынарлыг нефть продуктуларын хөй-биле берээл!
21. Кара болгаш өңүг металлургияның эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Бүдүрүлгелерниң күш-шыдалын болгаш механизмерниң акылгалын экижидип, бүдүрүлгенин технологиязын болбаазыраңгайжыдып, күш-ажылдың мурнакчы методтарын негтерединтер! Шойну, каңны, прокатты болгаш өңүг металлдары бүдүрүп үндүрерин үзүктөл чок көвүдединтер!
22. Электри станцияларының эр, херээн ажылчынна-

- ры, инженерлери болгаш техниктери! Чаа энергетиктиг күчүлериң акылгалга дүргөн ажылдадып кириңер! Мурнакчы техниканы калбаа-биле негтерединтер! Улус акыл-агыйың электри энергиязы-биле үзүктөл чок хандырынар!
23. Машина-тудушкун бүдүрүлгелериниң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Чаа болбаазыраңгай машиналарны, приборларны болгаш дерилгелерин бүдүрүп үндүрерин дүргөн шингээдиң, көвүдединтер! Улус акыл-агыйың мурнакчы техника-биле чепсеглеңер!
24. Автомобиль болгаш трактор үлетпүүнүң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Бүдүрүлгеге чаа техниканы калбаа-биле негтередип, металлды камнаары дээш демисеип, кылып үндүрүп турар машиналарны шынарын экижидинтер! Чуртка автомобильдерин болгаш тракторларны хөй-биле берээл!
25. Химия үлетпүүнүң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Бүдүрүлгениң методтарын болбаазыраңгайжыдып, продукцияны бот-өртөөн чингединтер! Химия продуктуларының кылып үндүрерин көвүдедиң, ассортименттерин калбартып, шынарын экижидинтер!
26. Судно тудушкунунуң үлетпүүнүң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Чаа корабльдерин дүргөн акылгалче кирип, судно тудушкунунуң шынарын бедидинтер! Совет күрүнениң күчүлүг флотун тургузууң!
27. Тудушкуну эр, херээн ажылчыннары, инженерлер болгаш техниктери! Тудушкунуң индустриалдыг методтарын калбаа-биле негтерединтер! Тудушкунуң өртөөн чингедип, шынарын бедидинтер! Бүдүрүлгелерин, чуртталга болгаш культур-амыдыралдың черлерин акылгалче кириңер дүргединтер!
28. Тудуг материалдарының үлетпүүнүң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Коммунизм тудуларына, үлетпүү болгаш чуртталга базиннарының тудушкунуна тудуг материалдары бүдүрүп үндүрерин бүгү хөмүг-биле көвүдединтер! Материалдарың чаа хевирлерин массалык-биле бүдүрүп үндүрерин шингээдиң, техниканы долдузу-биле ажыгланар!
29. Ыяш, сазын болгаш ыяш акылдап кылып үлетпүүнүң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Ыяш белеткелинге болгаш салдадышкынына механизмерни ажыгларын болгаш күш-ажылды организаастаарың экижидинтер! Күш-ажылдың бүдүрүлгүсүң могаг-шылаг чокка бедидинтер! Чуртка ыяш материалдары, мебельди, саазыны хөй-биле берээл!
30. Чинк үлетпүүнүң эр, херээн ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Массалыг херегелдиг барааннарының ассортиментин калбартыңар! Чиг-этти камнап, продукцияны шынарын бедидип, бот-өртөөн чингединтер! Чонга пее-таавыны, идиктерин, хепти, трикотажды болгаш өске-даа барааннары хөй-биле берээл!
31. Аш-чем болгаш аш, сүт үлетпүүнүң акылдакчылары! Бедик шынарлыг аш-чем продуктуларын бүдүрүп үндүрерин көвүдединтер! Чонга чигирин, үе-чагы, аш, сүт болгаш өске-даа продуктуларын хөй-биле берээл!
32. Балык үлетпүүнүң акылдакчылары! Балык тударың көвүдедиң, кылып үндүрер продукцияны шынарын бедидип, ассортиментин калбартыңар! Тывыш флотун болгаш балык тудар херекселдерин экизи-биле ажыгланар!
33. Чурт үлетпүүнүң болгаш тывыш кооперациязының акылдакчылары! Тус черин чиг-эдинден калбак херегелдиг барааннары хөй-биле кылып үндүрүңер! Кылыгыңарны бот-өртөөн чингедип, оларны шынарын бедидинтер! Ажылчы чоннарың амьдырал негелдезин экизи-биле хандырыңар!
34. Совет геологтар! Геология-шинчилеп тывар акылдарга эртемин чедишкенин болгаш мурнакчы дуржулганы дидими-биле негтерединтер! Бистиң Төрөөн чуртувустун эгээртинмес чер байлактарын дүргени-биле илередип акылдаңар!
35. Демір орук транспортунуң акылдакчылары! Сөөртүлгелерниң хөмүгелдиң улгытырып, бот-өртөөн чингединтер! Поездлерниң шимчээшкениниң графиниң ылап күүсединтер! Локомотивтерниң хонукта ортумаа-биле маңнаарын көвүдедиң, вагоннарың эргилдезин дүргедип, хөдөлкичи составтың болгаш оруктуң септелгезиниң шынарын экижидинтер! Демір орук тудушкунуң темпизин бедидинтер! Пассажирлерни экизи-биле хандырыңар!
36. Далай болгаш хөмүг флотунуң акылдакчылары! Порттарың болгаш пристаньнерниң эки акылдарың организаастап, флоттуң график ёзугаар чоруушкунун хандырыңар! Судноларың эргилдезин дүргедип, сөөртүлгениң хөмүгелдиң көвүдедиң, бот-өртөөн чингединтер!
37. Харылааның акылдакчылары! Харылааның техниканы болбаазыраңгайжыдып, почтаның, телеграфтың, телефонуну, радионуң ажылын экижидинтер! Чонун хандыраарың культуразың бедидинтер!
38. Көдээ акыл-агыйың акыл-ишчилери! Көдээ акыл-агыйың бүгү культураларының дүжүдүн улам бедидерин, нитиниң мал акылын бүгү хөмүг-биле хөгжүдериң чедиң алыңар! Чонга аш-чемниң болгаш үлетпүүгө чиг-эттин элбекшилин тургузууң!
39. Эр, херээн колхозчулар, МТС-терниң, совхозтарың эр, херээн ажылчыннары, көдээ акыл-агыйың тускай эртеминилери! Часкы тарылганы болгаш көдээ акыл-агыйың өске-даа акылдарың үлегерлиг чорудаал! Колхозтарың болгаш совхозтарың бүгү тарылга шөлүңге бедик дүжүттү өстүрүп үндүрүңер!
40. Эр, херээн колхозчулар! Колхозтарың хөй-ниити

- акыл-агыйың улам быжыглап, бүгү хөмүг-биле хөгжүдөр дээш демисеиптер! Колхозчу амьдыралдың үндезин хоойдузу—көдээ акыл-агый, артелиниң Уставын ыдыкты-биле сагыңар!
41. Трактористер, комбайнерлар, МТС-терниң болгаш совхозтарың акылдакчылары! Техниканы долдузу-биле ажыглаар дээш демисеиптер! Тракторларга болгаш комбайннарга кылып акылды көвүдединтер! Хову акылдарың шынарын бедидип, бедик болгаш доктаамал дүжүт алырын чедиң алыңар!
42. Эр, херээн колхозчулар, совхозтарың эр, херээн ажылчыннары, зоотехниктер болгаш ветеринар акылдакчылары! Нитиниң малың баш санын улам көвүдедиң болгаш оон продуктулуун бедидер дээш демисеиптер! Мал акылыңа быжыг суурну тургузууң!
43. Көдээ, ыяш болгаш суг акыл-агыйың акылдакчылары! Хову камгалалың ыяш одуртуушкунун бүгү хөмүг-биле калбартып, оларны ажаарың экижидинтер! Шың тарылга элчештирилгезин негтередип, чаа суггарылга черлерин экизи-биле шингээдиң, хөддериң болгаш хөдөлкелерин тудуңар! Суггарылганың чаа системазыңче шилчинир дүргөн доозуңар! Бедик болгаш доктаамал дүжүттү хандыраал!
44. Хөвөн тарың колхозтарың, совхозтарың болгаш МТС-терниң эр, херээн колхозчулары, эр, херээн ажылчыннары, хөвөн акылың тускай эртеминилери! Хөвөнниң бедик дүжүдүн бедидер дээш демисеип, ону өстүрүп үндүрериниң культуразың экижидинтер! Бистиң социалисттик Төрөөн чуртувуска хөвөнни хөй-биле берээл!
45. Совет садыгың болгаш кооперацияның, хөй-ниити чөмөннелгезиниң акылдакчылары! Хоорайга болгаш көдээге культурудуң совет садыгың бүгү хөмүг-биле калбартыңар! Совет херегелчигиң хандырылганы экижидинтер!
46. Күрүне албан черлериниң албан хаакчытары! Совет аппараттың ажылын экижидип, күрүнениң сагылга-чурмуун быжыглап, ажылчы чоннарың айтырыг негелдезин экизи-биле көрүңер!
47. Эртем черлериниң болгаш дээди школаларың акылдакчылары! Эртемни болгаш техниканы чаа-чаа шинчилгелер-биле, ажыдышкыннар-биле болгаш чогаалдар-биле байыдыңар! Эртем акылыңа чогаалдык тывыңгыр шүгүмчүлөдү болгаш бот-шүгүмчүлөдү дидими-биле калбартыңар! Бүдүрүлгениң акылдакчылары-биле кады ажылдакчылары калбартып быжыгланар! Улус акыл-агыйыңа тускай эртеминилерни белеткээр экижидинтер!
48. Литератураның, уран-чүүлдүң, кинематографияның акылдакчылары! Боттарыңарны мергежилдерни могаг-шылаг чокка болбаазыраңгайжыдыңар! Улуг совет улуска таарымчалыг бедик идеялың уран чогаалдары тургузуңар!
49. Эр, херээн башкылар, улус өөредилгезиниң акылдакчылары! Эртемниң үндезиниң билгилери-биле өөреникчилерни чепсеглеңер! Бистиң аныктарымыз советтик Төрөөн чуртка бизиң ынакшылдың ёзууңа кижизидип, коммунизмниң идеялың тургузукчуларың белеткээр!
50. Медицина акылдакчылары! Чонун медицина хандырылганы экижидинтер! Боттарыңарны билгилеричерни мурнакчы эртемеге үндезилеп болбаазыраңгайжыдыңар! Совет медицина эртеминиң чедишкенин практикага негтерединтер!
51. Совет профэвилелдер! Күрүне планнарың бүдүрүлгеге бүрүзү хуусаа бетинде күүседир дээш социалисттик чарышты калбаа-биле делгерезинтер! Бүдүрүлгениң чартыкчыларың дуржулганың негтерединтер! Ажылчыннарың болгаш албан хаакчытарның амьдыралың материалдыг болгаш культур дөңгелени улам бедидериниң дугайында могаг-шылаг чок сагың салыңар!
- Коммунизмниң школазы—совет профэвилелдери делгерезин!
52. Совет херээннер! Бистиң социалисттик улуг Төрөөн чуртувустуң экономиказының болгаш культуразының чаа чөмөтөлиңкини дээш, күчүзүң быжыглаары дээш демисеиптер! Коммунизмниң идеялың тургузукчулары—совет херээннер делгерезинтер!
53. Коммунизмниң анык тургузукчуларың мурнакчы отряды, коммунисттик партияның идеялың дузалакчызы болгаш кур күжү Ленинчи—Сталинчы комсомол делгерезинтер!
54. Советтик анык оолдары болгаш кыстары! Эртем, техниканы, культураны шингээдиң алыңар! Кандың-даа бергелерни ашып тиилээринге туруштуг болгаш дидим, белен болуңар! Боттарыңарны күш-ажылыңар-биле совет улустуң коммунизм тургузуушкунунда чедишкенин көвүдедиңер! Бистиң алдарлыг совет аныктарымыз делгерезинтер!
55. Пионерлер болгаш школачылар! Билгилерни кызымак чүткүлдүг, быжыг туруштуг шингээдинтер! Ленин—Сталинның херээ дээш идеялың демиселчилер болуруңа белеткениңер!
56. Коммунистер болгаш комсомолчулар! Совет күрүнениң күчүзүң улам өстүрер дээш, бистиң чуртувуска коммунизм тургузары дээш демиселчилерниң мурнуку одурууңа туржуңар!
57. Бистиң чуртувустуң улустарың найралың болгаш алдарың быжыг баганазы, бүгү делегейге тайбыңны бузулбас чөлөңгичи—улуг Совет Социалисттик Республикаларың Эвилели делгерезинтер!
58. Совет улустуң тулчуушкуннарга канналган авангардызы, бистиң тиилелгелеривистиң сорук кирикчизи болгаш организақызы коммунистерниң улуг партиязы, Ленин—Сталинның партиязы делгерезинтер!
59. Ленинниң тугунуң адаа-биле, Сталинның башталгазы-биле коммунизмниң тиилелгезинче буруңгаар!

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

ПРОПАГАНДИСТЕРГЕ БОЛГАШ АГИТАТОРЛАРГА ДУЗАЛАМЧЫ

Көдээге культура чырыдышыкын ажилын экижидер

ССРЭ-де чээшкннер-күрүне бюджетинге кирер орулгаларнын эн чугула чүүлдеринин бирээзи

Чөөн-Хемчик районда культу- чырыдышыкын албан черлеринин четкизи калбарып, ооң ажилдакчы- лары районун мурунда хүн-бүрү салдынып турар ажил-агыжы, по- литиктиг сорулгаларны күүседирин- че чоңун кзлбак массазын эвлелдээр талазы-биле ажилдарын эзээн экижиткен.

Районда бир культура-бажыны ажалдап турар. Ол болза, район- нуң культу-чырыдышыкын ажил- дарын болгаш политиктиг хемчег- лерин чорударынын төвү болу бер- ген. Алаа эрткен чылдын дургузун- да болгаш чаа чылдын эгезинде 9 удаа концерт, шилдер, 16 лекция, илеткелдер болган. Неделяда 5 удаа киноларны үндүрүп турар. Хөндөргей, Шами, Чыргакы, Хорум- Даг сумуларда 4 көдээ клубтар бар, ында шинини, ырынны, музыка- нын, таншын бөлгүмнери 114 кнж кирижкчилег ажалдап турар.

Культура бажыныдан, көдээ клубтардан организастаан 9 культ- бригадалар эрткен чыл иштинде Барыын-Хемчик, Сүт-Хөл районна- га, Кара-Суг суурга болгаш район иштинин колхозтарына 60 ажыг кезек черге барып концерт, шилдер- ны ойнап көргүскенер.

Хөндөргөйдө көдээ клубтун эрге- лекчизи эш Манчаалы бодунун ол ажилына эн сомуургалдыг ажал- дап, клубта уран-чүүл бөлгүмнү доктазал ажалдадып, лекциялар- ны, беседаларны үргүлч организаст- тап турар. Хөндөргей, Шами, Чыр- гака, Хорум-Даг, Ийме сумуларын- да болгаш Чырыз-Бажында, стан- дарттыг бажын тудууну комбина- дында ытыкыр номчулгаларны эки организастап турар, ол черлерде 7 санныг «Родина» деп радио-приём- никтер бар. Ону дынаарына чоң иденкейлиг кирип турар.

Чыргакы, Хорум-Даг, Шами, Хөндөргей сумуларда лекторларны 32 кнж составтыг кылдыр тур- гускан, олар чоңун ортузунга лек- ция, илеткелдерни багай эвес орга- низастап келген. Эрткен чылдын иштинде болгаш чаа чылдын эге- зинде чоңун ортузунга культу- чырыдышыкын албан черлеринин номчулгаларын 125 кезек черге чо- руткан. Ол шыкш беседалар, ном- чулгалар хөй-хөй-биле болуп кел- ген. Культу-чырыдышыкын ажил- дакчылары хана солуннар, агитху- дустар үндүреринге иденкейлиг ки- риж турарлар. Район төвүндө лек- торлар бөлүк бар. Лекторлар бөлү- нүн кезигүнеринин иштинде эш- тер Биче-оол, Морозова, Контрөл, Шириндинин, Шахтар-оол, Нехоро- шев эн иденкейлиг ажалдап турар- лар.

Районда 3 библиотекалар 22.800 кезек номнарлыг болгаш 2146 ном- чукчуларлыг. Район төвүндө библио- тека эргелекчизи коммунист эш М. Которова эки ажалдап турар. Библиотеканын номчукчулары 1015 кнж. Ында номчукчулар конферен- циязы үргүлч болуп турар. Библио- текада болуп турар лекция номчул- галары, беседалар, ытыкыр номчул- галар номчукчуларнын сомуургалын улгатырган. Стандрарттыг бажыч тудууну комбинадында библиотека эргелекчизи эш Бливанов ажилы багай эвес.

Районун культу-чырыдышыкын килдизи бижити биче билер бол- гаш билбес чорукту узууткар 16 бөлү- гүмнери тургускан, оларда 160 ажыг кнж өөренип турар.

ВКП(б) райком болгаш партия- ыге организациялары культу-чы-

рыдышыкын албан черлеринге хүн- бүрүнүн удуртулгасын болгаш дуза- ламчызын көргүзүп келген. «Кызыл тараачын» колхозта партия эге ор- ганизациязы (секретари Агбаан- Шырап), «Большевик» колхозта партия эге организациязы (секретари эш Дамбы-Сюрюп) ында көдээ клубтар эргелекчилеринин илет- келдерин ийи-ийи удаа дыннап, оларнын моон сонгааргы чорудар ажалдарында боттуг дузаны че- дерип, олар-биле хүн-бүрүнүн хары- лазын тудуп турарлар. Ол шыкш «Коммунизмче орук», Жданов аттыг колхозтарда партия эге организа- циялары ында клубтарнын ажилын эки удуртуп турарлар. ВКП(б) рай- комуунун пропаганда болгаш агита- ция килдизи база партия эге органи- зациялары районун культу-чыры- дышыкын килдизинин болгаш көдээ клубтарнын, библиотекаларнын ажал планнарын кытырынга дуза- лап, катышкан сүме-биле ажал- дап турарлар.

Чорутунуп турар эки ажалдар- биле чергелештир районун культу- чырыдышыкын черлеринин ажилы- да четпестер ам-даа бар. Районун культу-чырыдышыкын килдизи инспектору эш Очур), көдээ клуб- тар, номчулга бажыныары, лекто- риялар чоңун культурулг негелде- зинин бекдик ленинин ам-даа чедр хандырбайн турарлар. Уран-чүүлдүн чамдык бөлгүмнери ажалдарын үзүктелдирип, чоңун ортузунга уран-чүүл оюннарын көргүзүлгери кочкуч эвээш чорудуп, оң идея- лыг шынарын кудуладып турар фак- тылар бар. Уран-чүүл бөлгүмнерин- ге эн эки талантылыг аныктарны четче шилип кирип албайн турар. Шами,Хорум-Даг сумуларында чоңга уран-чүүл көргүзүлгери чүгле ээл- чеглиг компаниялар үезинде болгу- лаары-биле кызыгаарлатынып, кыш- кы үеде үзүктелип турар.

Районун культу-ра бажынынын директоруна чыл дургузунда 3 кнж солчуп ажалдаан. Ында уран- чүүл бөлгүмнери сөөлгү үеде чаа оюннар көргүспейн турар.

Лекториялар лекция, илеткелдер организастаар талазы-биле ам-даа мергеживейн турар. Чамдык лекто- рлар лекция, илеткелдер шуут номчу- байн турарлар. Чамдык болуп турар лекцияларнын идея-политиктиг шы- нары куду денендег. Сумуларда библиотекаларнын номчукчулары ам-даа эвээш, библиотекалар чам- дык хүннерде хаагыг тургулаар чүүлдер хөй.

Ол четпестерни чайладыр дээш районун чамдык партия эге орга- низацияларынын ап турар хемчег- лери ыракта четпес. Олар культу- чырыдышыкын ажилынын идеялиг денендег ханы анализти кылбайн, удуртулганы эргейг кыры-биле чо- рудуп турар. Районун культу-чы- рыдышыкын ажилында бар турар четпестерни бир кол чылдагааны болза, ВКП(б) райкомунун болгаш райкүүскомян база бурууз болуп деп чүве маргылаа чок.

Районун партия организацияла- рынын мурунда турар база бир кол сорбулга болза, культу-чыры- дышыкын албан черлеринин четки- зинин ажилын большевикчи эзу-биле удуртуун холга алыры болур.

Районун комсомол, профвилел болгаш совет организациялары культу- чырыдышыкын ажилынын четки- зинин ажилдакчыларына бүгү талазын дузаламчыларын көргүзери негетинип турар.

Н. НАЙДЫН,

ВКП(б) Чөөн-Хемчик райком- нуң секретари.

Социалистиг чарышты хүн-бүрү тодаргай удуртуп

ВКП(б)-нин Таңды райкомунун II пленуму болган. Алаа «1952 чыл- да районун ажилчы чоңун соци- алистиг хүлээлгелеринин күүсел- дини организастаар талазы-биле партия организацияларынын сорул- галары», «инитилештирген мад ажилды хөгжүдериин үш чыл пла- нынын районда күүселдизи болгаш 1952 чылда сорулгалар» деп ийи айтырыгларны чугаалашкан.

Бир дугаар айтырыгын талазы- биле илеткелди ВКП(б) райкомун- нуң секретари эш А. Зайцев кылган. Илеткелчи болгаш илеткелдин тала- зы-биле санал бергенер эрткен чы- лы районун ажил-агыжына чедип алдынын чедишкннерини дем- деглеп чугаалавышаан, социалист- тиг чарышты партия организацияла- рынын удуртуп турар практикасында бар четпестерни чидин-биле шү- гүмчүктөнөр.

Районун ажил-агыж, культу- р тургузуушкунуун 1952 чылда чаа- заа чедишкннери дээш демисел болза, партия райкомунун бюрору- вуң партия эге организациялары-

нын ажил-агыжын удуртуунун ме- тодун улам экижидерин, чоңун ор- тузунга организастыг болгаш поли- тиктиг кнжизилдег ажилдарын күштелдирер негеп турарын плен- умунун кирижкчилери демдеглезин.

Пленум болза, ажил-агыж план- нарын күүселдизи дээш демисел- ге партия организацияларынын, партия активинин болгаш бүгү коммунистерин харысалгазын, оларнын талазында чүткүлдүг ажилды болгаш партия база күрүне талазы-биле организастыг чурум- нарын быжыы-биле сагыр дээш чүткүлдүг ажилдарын, маанаа ха- мыктын мурунда боттары үлегер- диг болурун, ынангаш ажилчы чоңун калбак массазын социалист- тиг хүлээлгелерин күүседиринге сырый мобилизастап, оларнын политиктиг болгаш күш-ажылыч иден- кейин улам бедилерин бодунун шиптиринде онзалап айткан.

Ийи дугаар айтырыгын дугайын- да илеткелди райкүүскомян дар- газы эш С. Иванов кылган.

С. ТУШКОВ.

Бистин Төрээн чуртувустун ажил- чы чоңнары күрүне бюджетинин улуг өзүлдегил болганын патриоттуг көдүрүлүшкүн-биле уткааннар, ол болза, чурттуң ажил-агыжын күчү- лүг көдүрүлүшкүнүн болгаш ажил- чы чоңун материалдыг байдалы- нын болгаш культуразынын улам күштүг сайырадынын илерээшкни болган.

Күрүне бюджети болза, совет кү- рүненин боду хоойлу күштүг, сая-хөө талазы-биле эн колдуг планы болур. Ажил-агыжын чыл бүрүде улам-на өзүп турар негелделерин хандыра- ры-биле чыгдыгын күрүнениң дыка хөй акша-мөңгүнү ортан план эзу- гаар башкарылга-биле ажил-агыж- нын хергелдеринче угланып үзүп турар.

ССРЭ-нин Дээди Советинин үшкү сессиязыннан бадыйлаан ССР Эвиле- динин 1952 чылдагы бюджети болза, сая-хөө талазы-биле кайгамчыктыг улуг программа болуп турар. Оон орулга талазы-биле хемчээли 509 миллиард 911 миллион 608 мун рубль болуп турар. Чарыгдал тала- зы-биле хемчээли болза, 476 мил- лиард 920 миллион 588 мун рубль болуп турар ийикте орулгалары чарыгдалдарында 32 миллиард 911 миллион 20 мун рубль ажилып турар.

Эрткен чыл-биле лемейлээрге орул- галар 41,9 миллиард рубль хөй түн- гү болган, ол болза, колдуунда со- циалистиг ажил-агыжын кирилде- рип болур, ынаа чарыгдалдар эрткен чылдындан 8,1 хуу улгак- кан.

1952 чылдын бюджетинин орулга- лыг болгаш чарыгдалдыг талазы- биле ол өзүлдөз болза, совет күрү- ненин улам-на өзүп турар күчү-шыда- лын херечилеп турары болур, оон экономоң күчүзү болгаш сая-хөө системазы улам-на быжыгар.

1952 чылдын бюджетинин ниити түндүдөн 180,4 миллиард рубль улус ажил-агыжын акшаландырырине угланып, 124,8 миллиард рубль со- циал болгаш культурадыг хемчег- лерин акшаландырырине угланып турар, оон иштинде: чырыдышыкы- га, калык камгалагына болгаш күш-культурага 83 миллиардты, со- циал страхованиезинге болгаш пен- сияларга 37,5 миллиард рубльди бол- гаш хөй урутлуг болгаш бот нелерге дузаламчы көргүзөринге 4, 5 мил- лиард рубльди кириер.

Күрүне бюджетинин чарыгдалдары болза, совет күрүненин улус чоңу- нун сомуургалын барымдалаан, оон ажил-агыжы болгаш организакчы база культу-ра-кижиизилдегил ажил чорудулгасын херечилеп турар. Бюд- жеттин чарыгдалдары чүнү-даа мурунда бүдүрүлгелерин калбар- тырынын, улус чоңун амьдлар чуртталгалын чаагайжыдырине бол- гаш ажилчы чоңун калыын камга- лаарына, культуразын бедилеринче угланып турар.

Совет бюджет—тайбын тургузууш- кунун бюджет, ол бюджет социалистиг күрүненин күчү-шыдалын быжылгаарына угланыган.

Совет бюджетте кирип турар сан- гар болза, совет улус тургузукчу тайбын ажилда турарын, боттары- ның бүгү күштерин коммунистг инитилелди тургузырине угландыганын бүзүрөлип көргүзүп турар. Большевик партиянын болгаш эш Сталиннин удуртулгасы-биле совет улус бистин чуртувуска коммунист- тиг тургузуушкунун херезинге чаа- чаа чедишкннерини хүн-бүрүде-ле чедип ап турар.

ССРЭ-нин 1952 чылда күрүне бюджет болза, тивлээш социализм- нин чуртуну өзүп турар күзүзүн болгаш оон мөкө быжын херечи- леп, оон бүдүрүкчү күштеринин ул- галдып турарын улам-на бадыктап турар.

ССРЭ-де улус ажил-агыжын хөгжүлденин кайгамчыктыг онза чүүлдеринин бирээзи болза, бистин чуртувус ажил-агыж болгаш культу- ранын кайгамчыктыг улуг тургу- зуушкунуун боттарынын күштери- биле боттадырып, оон боттарынын акша-хөрөгизин-биле кылып ап тур- арады болур.

Совет күрүненин кирип алыр орулгаларынын кол болгаш шипти- рилиг кирер чүүлдеринин бирээзи болза, социалистиг ажил-агыжын чылдары болур. Ол чылдарлар болза, саврылга үндүрүп болгаш күрүнениң бүдүрүлгө черлеринин орулгаларында үндүр шиптичтиг кириер акшалар болуп, күрүне бюджетинче кирип турар.

Чээшкннерден кирер орулгалар күрүне бюджетинге улуг кирилде- лерин берип, эзээн улуг черни ээлеп турары биске билдинтир болгай. 1952 чылдын бюджетинин чурттагыч чоңун болгаш албан организациялар- нын ортузунга таралып чорудур чээшкннерден 42,5 миллиард рубльди кирип алыры баш удур көрдүн. Чээлден кирер орулгаларын

кол сорулгазы болза, ажил-агыжын дүрген темпи-биле тургузарына, ажилчы чоңун культуразын болгаш материалдыг байдалын көдүреринге, социалистиг күрүнениң экономика- зын болгаш камгалал күжүн быжыг- лаарына улуг дузаны чедирип турар.

Бистин чуртувуска социалистиг инитилелди тургузары дээш чорудуп келген демиселдерин бүгү дургу- зунда чээшкннерин ажык-дузазы дыка улуг болуп келген. Коммунист- тиг партиянын болгаш эш Сталин- нын удуртулгасы-биле чорудуп кел- ген тургузукчу ажилдарын түнел- динде бистин чуртувус индустриялыг чурт бооп хуулган болгаш оон көдээ ажил-агыжы муракчы бедик тех- ника-биле чепселенген. Шап ол кайгамчык улуг тургузукчу ажил- дарын кылырынга күрүне чээшкн- нери кайгамчык улуг рольдуг бол- уп, совет күрүненин сая-хөө систе- мазын дыка быжылган.

Делегейин бирги дайынын бол- гаш хамааты дайынын сөөлдүг бистин чуртувустун улус ажил-агыж- ыны катат тургузарынын сорулгалары тургустунуп келген турган. Чурттуң үлетпүрү болгаш көдээ ажил-агыж үрелишкннерге улуг-биле таварыш- кан турган. Дайынын чедирген уржуктуун чок кылыр дээш бистин чуртувустун ажилчы чоңу кайгам- чыктыг улуг тургузукчу ажилчы ки- рипкен.

Улус ажил-агыжын катат тургуза- рынын кайгамчыктыг улуг сорулга- ларын күүседир дээш бистин боль- шевик партияныс болгаш совет ча- заавыс күрүне чээшкннерин ына- чаарга бирле дугаар үндүрүп эгелээ- ни ол. Ынаа чарда үндүргүлгөн баш- тайгы чээшкннер анык Совет Рес- публиканын экономиказын быжыг- лаарына болгаш улус ажил-агыжын хөгжүдериинге дыка улуг удур-дуза- лыг болган. Ынаа чарда Ленин мын- чаар бижээ: «инитилелди тургузуу- буруз кайы-ла бир шиптирлиг аны- гын сая-хөө деткимчезинге даян- ганынын түнелдинде тытып эзеп бу- лур».

Совет Эвилели улус ажил-агыжын катат тургузары чедишкннин доос- каш, улус ажил-агыжын социалист- тиг индустриязын боттадырырине кайгамчык улуг сорулгаларын ки- рипкен, Социалистиг индустриянын кайгамчык улуг сорулгаларын күү- седиринге бүгү-ле иштиги кула- рыларын болгаш чурттагыч чоңун акша-хөрөгизин ынаар угландырып турган.

Ленинградтың партия организа- циязынын актив хуралына кылган илеткелинге эш Сталин индустри- лизацияны чорударынын карачаныс- тын оруу үлетпүрүн сайырадырына чурт иштинин камналгаларын тургузары эргежок чугула, оон чедип алырда социалистиг чышыла- ларын калбартыр, оон-биле чуртту индустриализастап шыдаар деп айт- канын. Кол чылдарынын бирээзи кылдыр эш Сталиннин айтканы болза, күрүне чээшкннеринден ки- рилделер болур: күрүненин иштиги чээшкннерини организастаары бистин ынаа чарга күүседир-эзэлчегил со- рулгазы бооп, бистин мурунуска тургустунуп келген.

Бистин улуг Төрээн чуртувустун ажилчы чоңнары баштычын ол кыйгырын хүлээп алгаш, 1927 чыл- да эгелээш күрүне чээшкннеринге иденкейли-биле кирип эгелээш болгаш ол массалыг характерже шилчезин.

Күрүне чээшкннеринин ажык ду- зазы политиктиг болгаш экономоң сорулгаларын күүседиринге кайы хи- ре улуг бооп келгенин мындаг сая- пар херечилеп турар: бирги беш чыл- планында күрүне чээшкннеринден 6 миллиард рубль орулга кирген. Ол чээшкннер болза бистин чуртувусту чыдыл калган аграрлыг чурт турга- нында күчүлүг индустриянын бол- гаш колхозчу тургузунга чуртту кылдыр хуулдарына канчаар-даа аажок улуг ужуз дузалыг болган.

Чурт иштинин кулаары күштери- биле аар индустрияны тургусканы- нын төөгүлүг ужуз-дузазын демдег- левишаан, эш Сталиннин чугаала- ны болза: «...ССРЭ-ни сая-хөө тала- зы-биле чааскаазырадып, чакыт блокаданы кылып турза-даа, бистер капиталистерге чалынмаан бис, ха- рын-даа иштиги кулаарыларын болгаш чыылдаларын ажаллап тур- гаш, аар индустрияны үндөзүлп тур- гузарын чедишкннерин шиптирлээш бис».

Ийги беш чылдын дургузунда күрүне чээшкннерин чурттагыч чоңун иштинге таратканында 19 миллиард рубль кирген, ол болза, улус ажил-агыжына бүгү капитал салышкынынын 17,5 хуузуң эжелеп турар. Үшкү беш чылдын дургу- зунда күрүне чээшкннеринден 25 миллиард рубль кирген ийикте чаа тудуушкунуун чорударына ки-

рилделерин 19 хуузуң эжелеп тур- рар.

Дайын мурундагы сталинчы беш чылдарын дургузунда чоңун эки турга-биле кириген чээшкннеринден орулгаларын түңү 50 миллиард рубль чедип турган болгаш чурттуң ажил-агыжын, культуразын болгаш камгалал күжүн быжылгаарына дыка улуг ужуз-дузалыг болган.

Чурттагыч чоңун ортузунга та- радып чоруткан чээшкннерден кир- ген акшалар-биле улуг-улуг бүдү- рүлгө черлерин тудуп тургускаан: Магнитогорскийн металлургия комбинаты, Ростовтун көдээ ажил- агыж машиналар тудуушкунуун, Уралдын машина тудуушкунунун, заводдарын; Сталинградтын, Харь- ковтун болгаш Челябинсктин тракт- ор заводдарын; Москванын, Горь- кийин болгаш Ярославльдин авто- машина заводдарын болгаш бистин чуртувустун өске-даа улуг-улуг бүдүрүлгө черлерин тудуп тургус- кан. Дыка хөй санныг машина тракт- ор станциялары, совхозтар, электростанциялар, школалар, театрлар, эмнелгелер, санаторийлер болгаш дыштанылга бажыныары база ол акшалар-биле туттуңулаан.

Ада-чурттуң Улуг дайынын чылдарында совет казак күрүне чээшкннерин дөрт удаа үндүргөн, ол чээшкннери таралып чорутка- нынын түнелдинде 76 миллиард рубль кирген. Ол болза, дайын му- рундагы чылдарда таралып чорут- кан чээшкннерден бүдүн чартык катат хөй болган. Бистин Төрээн чуртувустун ажилчы чоңнары бот- тарынын шыгамырлары-биле ол кадыг-берге чылдарда партиоттуг хүлээлгенин күүсептишаан, партия болгаш казактык мурунга салдынган хүлээлгелерин күүседиринге чангыс эл-сеткилдин көргүскенер. Дайын чылдарында үндүргөн чээш- кннер чедишкннин-биле непереп, доктааткан түннеринден ыракта ажал тургулаан.

Чоңга тараткан чээшкннерден кирген акшалар болза, дайын чыл- дарында муу-мун танкалар, ужур- хемелер, боо-чепсек болгаш пуле- меттар болуп дуулбушаан, Совет Армиянын дайынчы күжүн улам быжылган, гитлерлиг Германияны ажал тилээрин чедишкннин-биле хандырып шыдаан. Дайын бистин тилелгесин-биле доозулганынын сөөлдүг совет улустун мурунга улус ажил-агыжын катат тургуза- рынын болгаш улам ынай хөгжүдү- ринин чаа сорулгалары тургустунуп келген. Ол сорулганын чедишкн- нин күүседиринге дайын сөөлдүг- диг чылдарда ССРЭ-ниң улус ажил- агыжын катат тургузарынын болгаш хөгжүдериин күрүне чээшкннерин үндүргүлгөн. Ол чээшкннер муруну- ку чээшкннер-биле бир дөмей чед- ишкннин-биле непереп тарап турган. Үндүргөн чээшкннер докта- аткан хуусаазынын мурунда ыракта ажыг күүсептип тургулаан. Дайын сөөлдүг чылдарда чээш- кннерден кирген акшаларын түңү 160 миллиард рубль болган. Ол кү- рүне чээшкннери болза, ССРЭ-нин улус ажил-агыжын катат тургуза- рына болгаш улам ынай хөгжүдү- ринге кайгамчыктыг улуг салышы- ны болган. Ол ашка хөрөгилер-биле үлетпүрүн улуг-улуг бүдүрүл- гелерин, коммунизмдин улуг туду- лары: Куйбештин, Сталинград- тың болгаш Каховканын гидроэлектростанцияларын, Туркменинн Кол- каналын, Муруну Украинанын бол- гаш Соңгу Крымнын, база Волга- Донун каналдарын болгаш өске- даа кайгамчыктыг улуг тудуушкуну кылырын акшаландырып келген болгаш ам-даа уламчылап турар.

Советтин күрүне чээшкннери болза, чурттагыч чоңун ортузунга эн-не делгерейг чээшкннер бол- уп турар. Совет чээшкннерин массалыг характерин бижидикчи- лерин улам өзүп турар саннары-ла көргүзүп турар, бир эвес, 1927 чыл- да улус ажил-агыжын индустри- лизастаарына үндүргөн чээшкннге 6 миллион бижидикчилер турган болза, 1941 чылда бижидикчилер- ин саны 60 миллион кнж четкен ийикте, 10 катат улгаткан. ССРЭ-де амгы үеде күрүне чээшкннеринин облигацияларын эдилеп турар бижидикчилерин саны 70 миллион ажалып турар. Совет Эвилелинин ажилчы чоңнары чээшкннерден кирген акшалар оларнын сомуургал- дарына ажалгалтынып, чурттуң эконо- моң күжүн болгаш культуразын бедилеринге барып турар дээрин быжыы-биле билдирер.

Бистин областын ажилчы чоңна- ры 1945 чылдан 1951 чылга чедир күрүне чээшкннерин 60 миллион рубльге бижиткенер. Ол акшалар болза, үлетпүрүн бүдүрүлгелерин, школаларын, эмнелгелерин туду- рына болгаш көдээ ажил-агыжын сайырадырына ажалгалтынган. Ол акшалар бистин областын ажил- агыжын болгаш культуразын социалистиг эгеге тургузарына улуг ужуз-дузалыг болган.

Күрүне чээшкннеринин облига- цияларын совет кижилерин колда тудуп эдилеп турары—оларнын патриотчу көдүрүлүшкүнүн, күрү- незинин, оон күчү-шыдалын быжыг- лаарына дузалап турарынын херечи- зин болур.

Совет чээшкннеринин онза чүүлү болза, оон күрүнениң болгаш чоңун сомуургалдарын дүүштүрүп турарында. Күрүне чээшкннери болза, улус ажил-агыжын акшаланды- рарынын кол чүүлүнүн бирээзи бол- уп келген болгаш база ажилчы чоңнарга материал талазы-биле ажалгыч чүүлдерин ойнаашкынар болгаш хуулар телевири хевирлиг берип турар.

1952 чылдын январь 1-де бистин чуртувустун ажилчы чоңнары чээш- кннерин облигацияларын ойнаашкынарына болгаш хуулар телевиригине 38 миллиард рубльди ойнап алганын чугаалаарга-ла чет- чир.

Совет күрүненин чээшкннери болза, капиталистиг күрүнелерин чээшкннеринден үндөзүн ылгалдыг. Буржуаз күрүнелерин үндүрүп турар иштиги болгаш даштыкы чээш- кннери күрүне аппаратын туду- тургузарына, үптеки болгаш хал- дакчы дайынынын белеткээрине болгаш чорударына барып турар. Чижээлээрге, Американын Катыш- кан Штаттары чепсекти эдилер бү- дүрүп үндүреринге бирги чергенин кичээгенин угландырып турар бол- гаш Совет Эвилелинине база улус демократиязынын чурттарына уду- дайын чорудар дээш анаа калчаа- лы-биле белеткенип турарлар. Америк-англи агрессорлар хосталгага ынакшылдыг корей улуска удуу- рга бактериологу-дайынын чорудуп, бузар-түдөк үлгелешкннин кы- лып турарлар. Америк эжелекчи- лер Кореяны тайбын чурттагычлары—урууларын, херэзженерин болгаш кырган-чөөктөрүн өлүрүп кыдып, каржызы-биле аажылап тур- рарлар.

Капиталистиг чурттада облига- циялар эдилеп турар кижилер хөй нурууз хөрөгилги аныгалар болур банкирлер болуп капиталистер бол- уп турар. Олар чээшкннерден хуу телевири кылдыр улуг орулгалары ап турар, а чээшкннерге телеви- р акшаларын капиталистиг казактар ажилчы чоңун карманырында үндүрүп болгаш чылдалар хевир- лиг аргалар-биле уштуп ап турар- лар.

Совет күрүненин чээшкннери үлетпүр бүдүрүлгелерин, фабрика- ларын, заводдарын, электростан- цияларынын, школаларын, эмнел- гелерин тудуушкунуун немей кылы- рына болгаш калбартырына кирип турар. Бистин чээшкннери- ныс болза, ажилчы чоңун байлак- тыг чурталгалына болгаш олар- нын материал хандырылгасына улуг-биле дузалап турар. Совет улустун дугайында сталинчы сагыш салышкынын эн көсү херечилде- леринин

Школа, интернаттарның көрүлдөзүндөн илерезн четпестерни узуткаар

ВКП(б) Эркин райкомунун айтышынын өзүгээр организастап тургускан тускай комиссия районунун школа, интернаттарынга көрүлдөзүн чорутуудаан. Эл комиссия чоокта чаа Сарыг-Булуң, Нарын чеди чыл болгаш Бай-Даг, «Кызыл сылдыс» колхоз, Мөрен эге школаларынын, оларнын интернаттарынын ажылын хынап көргөн. Ол комиссия школа, интернаттарның чүг-ле ажил-агый, арыг-шевер, иштики байдалын эвес, харын оларда өөрдилге-кижиздилгелиг ажилдын ниити байдалын база дегер көрүп, ажилда бар четпестерни илередип тыппышаан, школаларга практикти дузаламчыны көргүсөн.

Нарында чеди чыл школанын (директору эш Тамдын), «Кызыл сылдыс» колхозта эге школанын (эргелекчизи эш Хонакпан) өөрдилге-кижиздилгелиг ажилын эске школаларга дөмөйлөзгө чүгээр деп комиссия көргөн.

Бичи уругларга ханы, быжыг билигери бээр талазы-биле кызык-мак ажилдап турар Илиндев, Козлова, Родина (Сарыг-Булуңда), Дарташ, Авилова, Додгачёв (Нарында), Яковлева (Качыкта) ыш-каш мурнакчы башкылар районда хей.

Район школаларынын ажылында, ылангы өөрдилге-кижиздилгелиг ажилда элзэн чамдык четпестер ба-рын комиссия илереткен. Районун чамдык школаларында өөреникчи-лер ортузунга школалардан дашкаар кижиздилгел ажалы багай тургус-туган. Чижээ, Нарында чеди чыл болгаш эске-даа школаларның баш-кылары коммунисттер келир удеги тургузукчулары — уругларны кижиз-дилгенин ажилын онза сула чору-дуп келгени көзүлгөн.

Чамдык башкылар, ылангы Нур-зат (Нарында), Кузьмина, (Бай-Дагда), Шынычы (Сарыг-Булуңда) олар чараштыр бижир, күш-культу-ра, ыры, чуулга болгаш эске-даа эртемнерин талазы-биле кичээл-дерни амдыгаа чедир-ле календарь план чок эрттирип турарлар.

Бай-Даг, Мөрен школаларынын ниити, дашты арыг-шевер эвес, класстарда, коридорларда, дээт-галарда аскан чоруктары, плакат-тары доурак-доозун шыа алган. Ол школаларнын оран-бажыны чу-галатынмаан, өөреникчилерини орун-дөжээ канчаар-даа аажок кир-диг болган. Өөреникчилер чунар-ба-жына кышты өтүр кирбейн келген болгаш оолдар-биле херэжөөн уруг-лары чангыс ниити өрээлде кады чыттырып каан.

Өөреникчилерини талазындан өөрдилге номнарын болгаш эске-даа херекселдерин кампап эдилээр дугайында оларның ортузунга чо-гуур ажилды Сарыг-Булуң, Бай-Даг, Мөрен школаларынын баш-кылары чорутпайн келген. Ооң хараа-зы-биле өөреникчилер ном, кыды-раашты эдилээринин чурумун безин билбей турар.

Чамдык школаларның башкыла-ры өөреникчилерини ала-нелери-биле харылзааны сула туудуп, оларнын ортузунга кандыг-даа ажил чору-тпайн турар. Оон уламындан чамдык өөреникчилер школалардан чанатаар, ол чангаш шуут келбейн баар чо-руктарның фактылары ылангыя Мөрен школанында бар. База ол ыш-каш Бай-Даг, Нарын, Сарыг-Бу-луң школаларында кичээлдер үзөр чоруктар дыка көвүдзэн.

Школаларды башкылар чөвүл-дөзүн хаая чыылдырып турар бол-гаш ылангыя Мөрен школыны бо өөрдилге чылынып тургузууда педчөвүлелди чүг-ле чангыс катап чыылдырган. Ол ыш-каш Нарын, Качык, Бай-Даг школаларында пед-чөвүлелдер багай ажилдап турар. Школаларга ажык кичээлдерини душ болган таварылга-биле чорудуп тур-рар. Чижээлээрге, Мөрен школыны ажык кичээлди чангыс-даа катап чорутпаан болгаш Качык школыны чүг-ле 2 катап эрттирген.

Башкыларның политиктиг болгаш ниити билин бедир, оларнын педагогтук мергежилдин байдар тала-зы-биле районо боттуп ажилды чорутпайн келген. Ооң чылдагааны-биле педучилищенин бот-өөрдилгел-иг салбырында 4 чыл улаштыр өөринип турар Тамгыт (Мөренде), Хонакпан дээр ыш-каш башкылар амдыгаа чедир чангыс-даа курс доо-зуп шыдаваан.

Бай-Даг школанын башкылары Додуш, Рычкова, Кузьмина олар коммунисттерини улуг тудугдарын чу-руктан көргүзүп безин шыдаваан турар болгаш Нарын школыны башкысы эш Нурзат «Сиярмо-низм» деп чүл ол дээрзин безин билбес болуп турар. Бо чорук болза, чамдык башкыларнын билинини кошкан, ажил мергежилди бедир талазы-биле ажилдавай турары тодаргай айтып турарлар.

Школаларның ажылында бар тур-рар улуг четпестерини кол чылда-гааны болза, районо (эргелекчизи турган эш Чараш-оол) школалар-нын ажилын эргейи удуруп, кон-троль чорутпайн, ажилга практик-тиг дузаламчыны көргүсөйин кел-генде деп саназа чогуур. Районун ажилдакчылары школаларга хаая барып турза-даа, оларнын ажилы-нын иштинче ханылап кирбейн, ажилда четпестерини тодаргай анал-изин кылбайн, чүг-ле кыры-биле таныжып акт бижиринге биле-жиг, мурнакчы школаларнын база башкыларын эки дуржулгазын неперетпейн келгени хыналдага көзүлгөн.

Районун талазындан башкы-ларнын ортузунга ажилды кошкак боттандырып, оларга негелдени чеп-лес тургузуп келгенинин уламын-дан, чамдык башкылар хей-ниитини ажилына, ылангыя улуг-улу-тун бижик өөрдилгезинге кончуг сула киржип келген. Чижээлээрге, Солян-оол, Садыр-оол, С. Доржу, Дунзенама, Севелей, Айлымаа, Санчымаа оларны культурмейжи-

лерге томуйлап каан турган, а олар ол ажилды сөөгү үеде шуут чорут-пайн ара соксаткан.

Башкылар ортузунга полит-кижиз-дилгелиг ажилдын сула чоруп келгенинин түнелинде Тува-хүү (Сарыг-Булуңда), Ноозуп, Садыр-оол (Качыкта), Дамба (Нарында) дээр ыш-каш башкылар аморальдыг үлүгдиглерин кылып, арагаже хан-дыр чоруктарны хейу-биле болду-руп келген.

Чамдык-колхозтарда партия, ком-сомолдун эге организацилары, база көдээ Советтер школалар ажилына шуут-ла кичээлгей сал-байн турарын база чугаалаза чо-гуур. Бо дугайында Бай-Даг суму Советиниң даргазы эш Аракчаа, партия, комсомол эге организаци-ларынның секретарлары эштер Ен-зак, Тамбы-Сүрүң, «Чаа орук» кол-хозтун даргазы эш Таваажал олар-нын өөрдилге чылынып тургузуун-да боттарынын школаларыны чан-гыс-даа катап кирип көрбөзүн анаа тодаргай чижек болур.

Эркин району областык база бир кылдыг-кызыгаар ырак чреде турар улуг району болур. Бичангаш, рай-онун школалары мергежилдиг удуртулганы практиктиг дузалам-чыны облонодан непер турар. Обло-но ол негелдени ыракта-ла чеп-лес көгүсөдүп турарына манаа база дем-дөөлүр херек. Облононун районче чорудуп турар инспекторлары шко-лаларга чораша, оларга методтук дуза көргүзөриниң улуу, анаа-ла хүндүдүг аалчы болурунга өйлежин турары ховар эвес. Чижээ, обло-нон инспектору турган эш Балый-оол энир чылын чазын Качыкка чо-рааш, күгүсөдүп бүдүргөн ажилы-даа чок, харын 7 хонукта улаштыр арагалааша, оң чоруп олура Нарын школыныга дүштөп эртекен. Кызыл-че хал чана берген. Оон сөөлүндө эш Эргил-оол келгеш, ай ажил уде-турган болза-даа, школаларның ажилында четпестерини үдөзүн чылдагааннарын илередип шыда-ваан. Ол база-ла болуңу командир-ровка хуусаазын арага «ажылы»-биле эрттирген. Дараазында Тка-ченко келгеш, чүг-ле Сарыг-Булуң школыны чангыс-ла күш-культу-ра кичээлгени олургаш, кандыг-даа түнел кылбайн, база-ла Кызыл-че дедир хал кире берген.

Мынчангаш школаларга дузалам-чыны илдыг байдал биле көргүзүп турарын соксаткан, моон сонгаар эбулуг дириг удуртулганы, мерге-жилдиг дузаламчыны көргүзөр чо-рук облонодан негетинип турар.

Школа, интернаттарның көрүлдө-зүндөн илерезн четпестерни кыска хуусаада узуткаар дээр районун партия, совет, комсомол органнары, улус өөрдилгезиниң килдизи прак-тиктиг хемчеглерини ап чорудар журулуг.

А. ДОРЖУ.

ВЛКСМ Эркин райкомунун секретари.

Чылгы мал фермазынын бүдүрүлгечи-үрелел ажылынын практиказындан

Каа-Хем районун «Октябрь 30 чыл ою» көдээ ажил агый артели (даргазы эш Глазырин) чылгы мал ажилын хөгжүдүрүшүн улуг ужу-рдузанын барымдалааш, үндөзүн ты-ва чылгы малдың шынарын экижи-дери-биле чергелештир, нийтинин ажил-агыйнын өзүп турар негел-дизин хандырып шыдаар транспорт-ка ажыктыг чүк тыртар эки чылгы малды тургузар сорулганы салган.

Бо сорулганы күгүсөдүрүш-биле колхозтун чылгы мал ажилдакчы-лары ферма эргелештир эш Т. Иконников башталганы-биле чурт-тун чылгы малын эдериштирип эгелзенир. Чылгы малды ажаала-га, чемгерилгезинге эки байдалды тургузуп, бедирин болгаш чаш мал-дарын эки чемгерип эгелзенир. Фермада үрелел ажилы болза, чылгы малдын өзүлденин улуг чаа-гай болдурарына, ажилга шыда-мыкайын бедиринче угландыр тургустунган.

Чүк тыртар чылгы малдыг уксазын тургузар талазы-биле бү-гү зоотехниктиг ажилдын чедиши-киннерин быжыг чем суур болгаш шын чемгерилге хандырып шыдаар деп чүвени менээ чылгы мал ажи-лынын практиказы бүзүрүткен—деп эш Иконников чугаалап турар.

Колхоз баштаар черинин болгаш партия организацианын мерге-жилдиг удуртулганын ачмында, артель четчир санныг, эки шынар-дыг, янзы-бүрү мал чемгерин эртек-чылын белеткээр. Бичангаш колхоз-тун чылгы мал ажилдакчылары кыштагалаашкынын чедишикинниг доозарына, ажил малдарын часык хову ажилдарына белеткээринге, анык малдарын шын доруктура-рына бүзүрелдиг турган. Улуг чыл-гычы эш М. Эдөкэй эртен чылын төрөөн 52 беден 52 кулуңу бүрүн өстүрүп, нийтинин чылгы малын өстүреринин 2 чыл планын хуусаа бетинде 108 хуу күгүсөдирин хандыр-ган.

Шуут олар ажаалганын хереплеп тургаш, уксаа экижидери-биле мал-

ды эдериштирер чорук эки эвес тү-нелди көргүзүп турар. Ындыг бай-дал-биле алдынган хайнактар болза, бичи өзүлдиг, тус черин уксаа шынары кевээр артып турар болгаш күш-дегели куду болур. Моон ужурунда колхозтарнын бүгү чылгы мал фермаларынын ажылынын практиказынга кудунарнын эки кеззэн 7—8 айдан эгелзээ эки чем-герилгеге тургузар болгаш оларнын ажаалганынга чогуур байдалды хан-дырар.

«Октябрь 30 чыл ою» колхозтун фермазында болза, бедирин ажаала-га чемгерилгезинче болгаш куду-нарнын доруктуулганынче улуг ки-чээлгенин салып турар. Айттарын ажаалганынга дуржумгалыг айт ажаалкыларын тургускан. Айттар-ны тус-тус ажилдаар кижилерге бы-жыглап берген. Малды конукта үш катап чемгерип турар: эртен ажил-дыг эгелзенир хөлбаштыр бир чемгерип алыр, оон дүштө, ксөөз чемгерер. Оон ангыда ажил кылып турар чеге түр чапсар аразында база чемгерип ап турар. Кудунар-ны иезинин эминден чарып аларда сизини болгаш концентрастан чемгерип чиртип өөрдир. Эки чем-герилгени болгаш ажаалганын түн-елинде кудунар дүрген өзүп, се-мис күштүг болуп турар.

Чылгы мал ажилынын фермазын-да чылгы малдыг чүк тыртар тыва уксаа бөлүүнү үрелиг бедиринин улуг, биче янзы-бүрү байдалдарын толарадип тургускан. Ферма бүрү-зүнүн чедишини аскырларнын шынарында хамаражыр болганда фермага оларны шилип алары чу-гула. Янзы-бүрү эки шынардыг чем-герилге болза, малды үрелиг шы-нарын экижидер болгаш эдерижле кампаниязын чедишинин чоруда-рына дузалаар. Бичангаш малдын ажаалага чемгерилгезинче кол ки-чээлгенин салып, бо дугайында зоо-техниктиг негелделерин бүрүн са-гыры чугула.

К. МАТВЕЕВ.

Садыг чурумун үрөп турар чоруктар-биле эрес демисежир

Чөөн-Хемчик районун «Комму-низмче орук» колхозта магазин эр-гелекчизи эш Монгуш Байыр-оол хереклекчилерин негелдизин хан-дырбайн турар болгаш совет сады-гын чурумун каржызы-биле үрөп турар.

Эш Байыр-оолдун харысалга чок ажилдап турары-биле ол мага-зинде, районун өске магазиннерин-де садып турар калбак херекселдин барааныны үр уелерде чок болуп турар.

Эш Байыр-оол магазинни хаап, кааш, каш хүнер улаштыр арагал-лап туруп бээр чүүлү ховар эвес тавар-жыр. Магазинден бараан садып

алыр дээр баарга «50 граммдан» садып бер, оон соонда бараан садып алыр сен деп каар. Бир эвес спирт садып бербейн барза, шөлзөн чок дээр магазинни ажитпайн баар, а бир эвес спирт садып бээр дээр ки-жи келгеш, магазинге Сараалы дээр болза, Байыр-оол дүңкенин 12 шахта-даа болза, барып магазинни ажилды, араганы садыглап турар.

Куруненин, совет садыгыны хей-нининин чурумун каржызы-биле үрөп турар Байыр-оолду садыг сис-темазындан чайладып, харысалга көргүсө чогуур.

Б. КУУЛАР.

Тудуг бригадазынын күжүн чарып турар

Танды районун «Кызыл парти-зан» колхозтун тудуг бригадазынын кежигүннери бригадир коммунист эш Сыраттын башталганы-биле ту-дуг планын күгүсөдир дээр кончуг чүткүдүг ажилдап турар. Ындыг болза-даа колхоз баштаар чери, оон даргазы эш Карасёв тудуг ажи-лын херекке албайн, бригаданын тургускан айтырыларын сонуур-гуп көрбөй турар.

Бригаданын кежигүннери 18 кижиге март 25-тен апрель 10-га чедир 1.900 кубометр тудуг ыжын кезип машина орунуче сөөртүрү-биле ажилдааш, 1400 кубометри кезип белеткээр, оон иштинден 3000 ажыг чудукту машина орунуче кири сөөрткен, 1825 чудукту чоңуп белет-кээр. Сөөрткүчүлөр Биче-оол, До-чу, Байы, чоңукчулар Намзырай, Дишпин, Ак-оол, Маадыр-оол хүнде ажил нормазын 200—300 хуу чедир күгүсөдип турган.

Бир эвес бригаданын айтырыг негелдизин колхоз баштаар чери ей-шаанда хандырып, күштү улам немесп турган болза, бригаданын планы моон артык күгүсетинген турар ийик. Айткан сорулганы хуусаа бетинде күгүсөдир дээр 20 айтты болгаш элзэн хей кижини немеп бээр дугайында ук бригада бир ка-тап колхоз даргазы эш Карасёвка негелде кирген. Ол негелдени күгү-сеткен болуп, немей 12 айтты чорут-кан болза-даа, чангыс катап ыш сөөрткеш, ол айттарын дедир бер-бээр.

Ук бригаданын түр аты-чем-биле хандыраар дугайында ийи дугаар дилегни кирген. Ол дилегни колхоз даргазы эш Карасёв тооп көрбөзү болгаш харын янзы-бүрү негелде кирип, шын эвес чорук кылып турар силер, бо дугайында силерни хемчег алыр чүве деп биске удур херектенген чүүл бар.

Ам сөөлү үеде эш Карасёв бол-за:

Тудуг ажилы хамаан эвес, часык тарылга ажилы келди, ажил дээрге бажын ашкан-дыр, харын тудуг бри-гадазындан 6 кижини мал ажилы-не бер!—деп мени дужагаан.

— Тудуг ажилына кымнар ажилдаар чүве ирги, дарга?—дээр-мизге:

— Артан улузун-биле ажилдаай-ла сен—дээр.

Бичангаш, чангыс сөс-биле чу-галалаарга, «Кызыл партизан» кол-хозта тудугтун доктаамал брига-дазы быжыглатынмаан болгаш амы-гы туруп турар бригада колхоз баштаар черин удуртулганын чеди-лип турары тодаргай-дыр. Тудуг бригадазы сезонуг ажилдаар эвес, харын доктаамал туруп, кайы-даа уде үзүктөл чок ажилдаар ужу-р-луг.

Районун көдээ болгаш колхоз тудуунун килдизинден, база көдээ ажил-агый килдизинден бистик бри-гадастын ажилына боттуп ду-заны көргүзүп, колхоз баштаар чери-ни бо байдалын бир янзы көөр болза чогуур.

О. САНЧАТ-ООЛ.

БАШКЫЛАРГА ДУЗАЛАМЧЫ

Эге школаларга изложение бижидери

Школаларга бижимел чугаанын сайыргалазын эң чугаалап турар. Ылангы эге школанын өөреникчи-лери школага өөренип киргенден эгелзээ, номчаан азы дыннаан на-рын эвес тургузулуг, улуг эвес рас-сказтарын утказын долу, шыны-биле бижип илередиринге өөргөн турар.

Бо талазы-биле изложение хер-егелээр текстилерни чөп шилип алы-ры, оон шын күгүсөдизинге улуг ужу-рдузалаг. Тематика хей хевир-лиг: кандыг-бир сорулгаже углан-ган, коммунист кижиздилгенин сорулгаларына чыгаргач болуп журулуг. Ол тематикалар болза, уругларын угаан-бодалын сайыра-дып, сагыш-сеткилин тодайгай-биле докдудар болгаш социалисти-к нийтиледде амдыралдын байлак-шылдын, долу уткалын көргүзөр журулуг.

Уругларын ынак дириг амытан-нарын, оларнын амдыралынын, оюн-тоглазынын болгаш хөгжөш-киннерин дугайында расказтарын изложениенын материалы кылдыр хер-егелээр. Бирги, ийги класстарын өөреникчилеринге мындыг изложе-ниелерни бээр: кижилерин эрес-ди-мин, күш-ажылын маадырдыг чо-руктарын, совет кижилерин эң эки шынарларын илереп кээрин, олар-нын чогаалдык ажил-инин, совет патриотизмин, база Ада-чурттуң Улуг дайынын болгаш Социалист-тиг Күш-ажылдын Маадырларын дугайын илереткен эң кыска рас-сказтарын.

Ушкү, дөрткү класстарга изложе-ни кылдыр төөгү, география, бойдус талазы-биле расказтарын болгаш чечен-чогаалдарын улуг эвес үзүң-дүлери бээр.

Бирги, ийги класстарга изложе-ни бижидерини мурунда мындыг белеткел ажилды негетинер: баш-кы бүрүзү баштай изложениге кир-дер домактарын долу харызын алыр дээр билдингир, доңчу айты-рыларын салыр. Элзэн каш мергежилгелерин шак ыпчаар чо-руктарынын сөөлүндө, айтырыг бү-рүзү харылзаалыг ийи-үш домактар-дан тургустунган турар кылдыр өөреникчилерин изложение бижир-ринге чанчыктырып белеткээр. Чи-жээ: «Дин» деп, расказтын изло-женин. Расказтын тектизин: «Дин конугла чурттап турган. Ында оон оолдары бар. Суурнуң оолдары келгеш, демги динчигеш-терни аппаратанар. Динчигештер клеткага чурттай бергенер».

Расказты уругларга номчуп бээр-ини мурунда, башкы айтырар: кым дириг дини, азы чорукта динч-көргөн? Ол кандыг амытаныл, кайда чурттап турары? (Чорукту көргүзүп болур). Оон чир чеми чүл, оңу кажан аннаары, ажил-ду-зазы кандыгы? Башкы уругларын чугаазын кичээлгелиг дыннаар: дини кыр, селбегер болур, ол, ыш-тар бажын дамчыл чурттаар, боду кашагай, чир чеми кат, тоорук дээр оон-даа эске.

Башкы расказты дыннадыр номчааш, оон соонда уруглар-биле беседага оон утказын, чүү болуп тур-рарын дараалаштыр чугаалап бээр. Расказтын утказын болгаш дараа-лашкан илереткен соонда, башкы самбырада мурунда-ла каттап каан ийи айтырылганы база бажып ай-тырар: Дини кая чурттап турган? Оон чүзү бар турган? Оол-дар канчанган? Динчигештер кая чурттай берген? дээр эске.

даа. Башкынын келдирткен өөри-никчизи бирги айтырыгны номчааш, оңу харыялар. Бир эвес харыи шын эвес болза, оңу элер. Дараа-зында айтырылганы эске өөреник-чилерге база-ла харыялардыр.

Оон соонда изложенин бижир-ринге уругларны белеткендер. Канчаар бижирин башкы өөреник-чилерге тайылбырлаар журулуг. Ай-тырылгарда кирбейн турар берге сөстөрн өөреникчилерин киржил-гези-биле сайгарар.

Уруглар расказты айтырылгар дузазы-биле чугаалаптар кылдыр өөренип алганын соонда, план өзүгээр изложени бижиринче ки-рип болур.

Чыл төңчүзүндө (дөрткү улдуңда) уруглар башкынын самбырада би-жил каан айтырылгарын өзүгээр, ыччалза-даа айтырылгарга аас-биле харыи чокка, изложенин боттары бижирлер.

Изложение бижидеринге кол чүве болза, оон утказын тодаргай бил-рин, ында болушкунун дээс-да-раалашкан, домактын шын тургусту-рун болгаш утка-бодалды шын көргүзүп турар сөстөрн чөвү-биле шилип аларын уруглардан негээр журулуг.

Мындыг ажилды чорудары чан-гыс кичээлге сынмас: бижимелге белеткенири болгаш бижимелдин бодун кылары бүдүн чартык ийикпе а чамдыкта 2 хире кичээл шагы херек.

нү бижиринде болур. Ушкү класска бижидер изложени утка-даа, хем-чээл-даа талазы-биле улам-на на-рыылаан турар. Анаа дорт чугааны база хергелээр.

Ол ажилдарын сорулгазы: 1) ук-каларын шын дараалашкан сагы-шышаан, номчаан чүүлүнү утказын шын дамчыларынга өөрдир. 2) өө-реникчилерин бодалын алгыдып, бижимел чугаазын сайырадып, база оларнын сөс чылдазын байылар. Бичангаш изложениге кылдыр ажил бүрүзү шын шилип алдынган, утка талазы-биле тодаргай, тускай угландышынын болуп журулуг.

Ушкү болгаш дөрткү класстарга номчаан чүүлүнге хамарышкан из-ложенин тектизи хемчээл тала-зы-биле, ушкү класска парламалы-биле бүдүн чартык, а дөрткү клас-ска ийи, ийи чартык хире арты чедир улгадыр. Тектизин чардынар журулуг кезектери (планы), домак тургузуу элзэн нарын болу бээр. Өөреникчилерин номчаан чүүлүнге бижимел изложение болза, оларнын оон мурунда словарь ажилын чору-дуп ийикпе, план тургузуп турганы, номчаан чүүлүн сактып билеринге хамарыштырган номчулга кичээл-дери-биле сыйрып харылзаалыг болуп журулуг. Номчулга кичээлдерин шын болгаш хей кылган тумдун-на, өөри-никчилерин изложенин бижирин чедишинин болур.

Изложениге-даа, сочинениге-даа өөреникчи чоғун чүнү дугайын би-жирил, бүгү ажил оон идеяныг у-тказын чыгаргач болур. Бичангаш башкы бүрүзү изложе-ниге расказты, чечен-чогаалдын үзүндүзүн шилип алгаш, чүнү-даа мурунда оон кол идеяныг утказын илереди тодарадип болгаш оңу өөреникчилерин угаан меделеринге канчак чедир бээр дугайын бодаар херек. Ында чүнү дугайын чугаа-лап турарын, кол утканы тодаргай-лап аларына кандыг айтырылгар-ны салып болурун, ол сорулга-биле

кандыг сөстөрже болгаш домактар-же сагыш салып, кандыг сөстөрн тайылбырларын ужу-рдузанын, расказтын азы үзүндүзүн кол ук-тазынга дүжүп турар кандыг аттар барын, кезектерге план бээрчи шиттирлээр херек.

Ажилдын бүгү чорудулганы олар билип алзын дээр, баштай өөреник-чилер-биле 2—3 хире шенелде изло-женин коллективтин-биле чорудар, оон соонда изложенин чөртү боттары ажилдаарыне шилчидер. Ол коллективтиг ажилды мынчаар чорудар: баштайгы беседанын соон-да (бир эвес ол херектиг турган болза) башкы расказты азы үзүң-дүг билдингир-биле номчуп бээр болгаш айтырылгарын дузазы-биле оон кандыг кезээ кол бооп турарын, анда чүнү дугайын чугаалап турарын өөреникчилер билеп алылар.

Расказтын ийикпе чечен-чогаал үзүндүзүнү утказын сайгарып тур-рар душта, ында болушкун чоғун кайда, кажан бооп турарына өөри-никчилерин кичээлгенин организас-таар: Совет Эвилелинде бе, азы даш-тыкыда бе, Октябрьнын социалист Улуг революциязын чедир бе, азы оон соонда бе, эрте-бурунгу шагда бе, азы амыг үеде бе, көдээ ажил-агыйда бе, азы үлетпүрде бе, ховуда бе, азы тайгада бе, дээр эске-даа. Планнын тургузулары баштайгы беседадан эгелзээ, расказтын кезектерин сайгарар-биле чергелеш-тир чорутунар.

Америк агрессорларның сөстери болгаш херектери

Американы албан-дужаалдыг кижилери, оон иштинде президент Трумэн боду, АКШ Кореяга тайбыны күзеп турар деп каш удаа медегдеп келген. Ынчаарга, Кэсон-Паньмыньжонда чоруп турар чугаалажышкынар болза ыңдыг эвес, а харын америк төлөөлөр тайбынчыдылга дугайында чугаалажышкынарны узамдыктырар болгаш үзүрине чүткүр турар деп чүвени херечилеп турар.

Корея дугайында айтырыгы тайбын арга-биле шийтпирээрини инициативазы америк интервенцияны баштайгы хүнеринде-ле Кореяда дайн чорудулгаларын доп-дораан соксадыр деп саналды кирген Совет Чазакка хамааржып турар. Кореяга чик тилелге чедип алыр деп бодаан АКШ-тың башкарыкчы бөлүктери ССРЭ-ниң тайбынчыдылга дугайында кирген саналын херекке албай турган. Кажан чыл эртен соонда, АКШ политик болгаш шериг талазы-биле Кореяда улуг аштырышкынарга таварышкан соонда, америк чазак ам кээп бодунун туружун эскерткен. Ол Корея-биле тайбынчыдылга дугайында чугаалажышкыны эгелеп чорударына чөпшээрели бээрине албадаткан.

Тайбынчыдылга дугайында чугаалажышкынар эртен чылдын июль 10-да Кэсон хоорайга эгелээ. Кореянын Улустун армиязынын болгаш кыдат эки-тураларынын төлөөлери Кэсонга кыска хуусаанын иштинде Кореяга чөпгүг тайбынчы доктаадып тургузарынын талазы-биле толаргай программалыг келген. Оларнын өмүзүнүн генерал Нам Ир: бот-боттарынын аразында дугуржулга өзугаар ийн талалар дайын чорудулгазын харугда өскөлдү; 38 параллельди кызыгаарал шугуму деп чарлар; шугу даштык шериглери кыска хуусаанын иштинде Кореядан үндүрер деп саналдаан.

Америк төлөөлөр чугаалажышкынарнын эгезинден тура-ла ол, бочдалагаан тыртып, хүн айтырымын ийн дугаар чергенин ялым чок айтыргалар кирир дээр чергезин-биле быдырлап, чугаалажышкыны шийтпирлесе чогуур кол айтырларын көөрүнден сагышты-биле айтапал келген деп чүве билдинип турган. Америк төлөөлери шак ыңдыг тактиказынын түңнелинде бүдүн он алды хонуктар чүгле чугаалажышкынарнын хүн айтырымын дугуржуп алырынга үнген.

Ийн таланын төлөөлери хүн айтырымын ийн дугаар чүлүк болур кызыгаарал шугуму тургузар талазы-биле айтырыгы чугаалажырыне кирген. Кэсонга чугаалажышкынарнын эгелеп турарынын үзүнде Кореянын Улустун армиязы 38 параллельге 145 километр дурттуг участкасту, а интервентилер— 165 километр дурттуг участкасту контролдап турган. 38 параллельден муруну талазыне Улустун армиязынын контролонга турган черинг кемчээл 3.630 дөрбелчин километр, а 38 параллельден сонгу талазыне америк интервентилеринг холунга 4.630 дөрбелчин километр кемчээлди черлер турган. Ынчангаш, 38 параллель болза, кайы-даа талаларнын эрге-ажыктарына таарымчалыг болгаш кызыгаарал шугуму кылырынга эптиг-даа чер турган.

Ындыг турбуза, америкнаар 38 параллель кызыгаарал шугуму кылдыр хүлээп алдынас деп медеглээнер. АКШ-тын төлөөлери ол хамаан чок, харын кызыгаарал шугумун Кореянын бүгү девискээринде 38 параллельден сонгу чүккө ам-даа 65—80 километр кылдыр идер деп мят чогу-биле негелде салганнар.

Америкнаар кызыгаарал шугумун чүгү 38 параллельден сонгу чүгүнче аткаар идерин негеп турган. Манаа АКШ-тын шериг чөпшээренишкенин национал чөвүлелинин даргазы Смолд ажы-биле харыылаан. «Кыдаттын девискээринден дашкаар чыдып турар вольтфрамнын курламырынын 90 хуузу— ам үеде АКШ-тын чөпшээренишкенин холунда туруп турар районда, 38 параллельден сонгу талазыне районда мөңшөтөгүн. Бистиң солдаттарыбыстың эжелелинде турар ол секторга контролдап камгалап артырар чорук ол байлакшылдыг райондан вольтфрамны кирип сөөртүп алыры хандырынга канчаар-даа аажок чугула ужур-дузалыг болур»—деп ол чугаалаан.

Кызыгаарал шугумун доктаадып тургузар талазы-биле чугаалажышкынар америкнаарнын бургузу-биле бүтпестээш туруп берген.

Ол бергедээшкиден Риджуэй чөпшөктү күштеринг дузазы-биле уштуруп үнерин оралдашкан. Сонгу-Кореянын хоорайларын болгаш суурларын агрессорлар күштүү-биле бомбалап эгелээ. Оон-биле кады Кэсонун хамаарышпас зоназынга өчүк-чөңгээлиг чоруктарны олар чорудуп эгелээ. Америк самолёттар Кэсонун хамаарышпас зоназынын агаарынын девискээринге у-жудушкынарны үзүк-соксаал чогу-биле үзүлчүлөп туруп берген. Оон хараазы-биле ол чок кавыга чугаалажышкынарны үзүлчүлөп чорудар безин аргажок болу берген.

Генерал Риджуэй чүгле ону күзеп турган. Техника болгаш кижжи күжүнүн чаа курламырлары-биле долдур чөпшөгленип алган оон армиялары эртен чылдын август 19-та шавар халдаашкычыне шилчип киргез. Ынчалза-даа, Кореянын Улустун армиязынын камгалап туруштарын чаза таварып кирер дээр интервентилерин ийн айлар дургузунда чорудуп келген оралдажышкынарны кандыг-даа түңнел бербей барган.

Ийн удаа чоруткан шавар халдаашкынар буступ дүшкөн чорук АКШ-тын башкарыкчы бөлүктеринын аразында мунгарашкынын болгаш сүртпө девискээр чоруктарын бодурган. Бүгү делегейинг хөй-нитизи, оон иштинде АКШ-тын чурттакчы чоннарынын калбак кезектери генерал-протокол Риджуэйни доп-дораан кыйгырткынын болгаш Кэсонда тайбынчыдылга чугаалажышкынарнын катап чорударын негеп берген.

Ук чугаалажышкынар эртен чылдын октябрь 25-те Кэсонун хамаарышпас зоназында турар Паньмыньжон деп черге катап үргүлчүлээ. Тайбынчыдылга дугайында дугуржулганы чарарын дүргеделин эргежок чугула деп көргөш, Кореянын Улустун армиязынын төлөөлери кызыгаарал шугумун фронтунун ыңчаардагы турган шугуму-биле чорудар болза ажырбас дээр дугайында санал кирген. Ындыг болза-даа, америк төлөөлөр баштайгы дээринде ол, саналдан база-ла ойталап турганнар. Ынчалза-даа, оон соонда ай кире үе эртен соонда, чүгле ыңчаарда, олар корей таланын саналын хүлээп алган.

Чугаалажышкынарнын хүн айтырымын ийн дугаар чүлүкүн талазы-биле дугуржулганы чедип алган чорук Кореяга тайбынчыдылга дугуржулганы дүрген чедип ап болурун перспективазын ажиткан. Ол чорук Уол-стриттин монополистерин оюн эвес хөлээдип үндүрген. «Уол-стрит джорнэл» солунун бир бижикчизи ноябрь 29-та мынча деп бижжиз: «Чөпшөглээшкнн программанын хөй-нитининг тоовайн турарында сестип турар чазак төлөөлөкчилери» болза, тайбынчыдылга «оларнын күженишкенине моондук ужураштырып болур» азы эске-биле чугаалаарга, оларнын эидере чөпшөк бүдүрүп үндүреринг шаптык таварыштырып болур деп санап турарлар.

Хүн айтырымын үш дугаар чүлүкүн (отту соксадырынын практиктиг кемчелерин ажиттап кылырынын) талазы-биле корей талабыжыг тайбынчы чедип алырыне угланган чөптүг саналды кирген. Америк төлөөлөр ол саналды база хүлээп албаан болгаш Сонгу Кореяга катап тургузушкунун ажилдарын чорударына сагышты-биле моондук ужураштырып, харын Кореянын Улус-Демократтыг Республиказынын иштиги херектеринге шаптык чок киржириинг аргазын оларга берип турар кылдыр кажар арга-биле бодап кылган дугуржулганы хүлээп алырыне корей таланын чыгап албадарынын оралдажышкынын кылган.

Америк төлөөлөр болза, тайбынчыдылга дугайында чугаалажышкынарнын чоруп турарынын аразында-ла АКШ кызыгааржок хөй саныг шериг чөпшөк болгаш чаа-чаа шериг кезектерин Кореяга кирип октап алыр аргалыг болурун күзөп турар. Интервентилер ол ышкаш тайбынчыдылганын негелделеринг күүсөлденин хайгааран көөр ужурул хамаарылгалыг эвес чурттарын төлөөлөкчилеринин составынын дугайын безин корей талага айтып бээрин оралдажып турар. Тайбынчыдылга дугайында чугаалажышкынарны узамдыктырар тургаш оон-биле Ыракы Чөөн-чүккө АКШ-тын агрессияны политиканын улам калбарырынга таарымчалыг байдалды

тургузарын оралдажып турар америк төлөөлери ээлеп алган ол туржунун хараазындан хүн айтырымын үш дугаар чүлүкүн талазы-биле дугуржулга амдыгаа чедип чедип алдынаан.

Хүн айтырымын дөрт дугаар чүлүкүн (туттурган шериглери солужарынын) талазы-биле дугуржулга база-ла ол ышкаш чедип алдынаан. Бо талазы-биле тайбынчыдылга дугайында дугуржулга аттар салдырып билек-ле бүгү туттурган шериглери хостап салыр болгаш тус-тус чурттарыне чандыр деп корей тала чөптүг принципти көдүрүп үндүргөн. Америк төлөөлөр болза, ыңдыг эвес, а харын туттурган шериглери солужарга «бир кижини бир кижжи-биле орнажыр» деп «принципти» көдүрүп үндүргөн. Шак ыңдыг өчүк-чөңгээлиг саналды көдүрүп үндүрүшкөн, интервентилер болза, туттурган корей болгаш кыдат шериглериин дыка хөй нуруузу боттарынга ап артырып калыры бодап турар. Оон-биле кады интервентилерин командьдалынын дужаалы-биле туттурган корей болгаш кыдат шериглери араатанзыг өзү-биле узуткап турар.

Кэсон—Паньмыньжонда тайбынчыдылга дугайында чугаалажышкынар ам сес ай ажыг үргүлчүлөп турар. Ындыг болза-даа, к.рей болгаш кыдат төлөөлөр дайынын дүрген доозар дээр чеже-даа кызыл ак кескилди чүткүп тургажок, Кореяга тайбынчыдылганы чедип алыр дугайында айтырып шийтпирлетинмээш туруп берген. Эртен уенин бүгү дургузунда чүгле ийн айтырыгы талазы-биле, тодаргайлаарга,— чугаалажышкынарнын хүн айтырыгы болгаш отту соксадырынын кызыгаарал шугумун дугайында айтырылар дугуржуп алдынаан. Артык үш айтырыгы—отту соксадырын боттандырышынын талазы-биле практиктиг кемчелерин ажиттап кылыр дугайында, туттурган шериглери солчуп алчыры болгаш даштык шериглери Кореядан үндүреринин талазы-биле айтырылар амдыгаа чедип шийтпирлетинмээш.

Кореяда үүлгедип турар боттарынын ханыг херектерин тайбынчыдылга дугайында харысгалжок куруг коозун шуугаазыныры-биле көжөгөлөп алгаш, америк агрессорлар чокта каа кижжи дыннап көрбүн чүдөк-бужар кеминг херекти үүлгеткенер. Кореянын хоорайларыне болгаш суурларыне, тылга болгаш фронтуга америк самолёттар чуманын, холеранын болгаш өске-даа өлүмүгү аарыларнын бактерийлери халдалып каан карабыттар, сээктер, клоптар, быттар, кымыскактар уруп каан мун-мун харажаттары болгаш шарыглары октап турар.

Кореяда «кызыгаарал даянык» өкпелээш, АКШ-тын башкарыкчылары Ыракы Чөөн-чүккө боттарынын агрессия дайынын улам калбартырын оралдажып турар. Бактериологтур халдавыр Сонгу-Чөөн Кыдаттын черинде октаганын.

Кыдат-биле кызыгааралаш Тайландын районнарында америк аэдромнарны дүвү-далаш-биле чөпшөк кылып турар. Бирчын девискээрининг элээн кезини эжелеп алган гоминданчы дээрбечи Ли Миге дузалары-биле ынар шериг чөпшөк болгаш кижжи күштерин хөйү-биле октап турар. Япон армияны дүвү-далаш-биле тургузуп турар болгаш чөпшөк турар, от армияны агрессия «Оожум океан эвилелини» Атлантик блогунун үлгери-биле чынарчарлап тургузуп турар.

Американын колонийги тергидээшкенин Азияга доктаадып чурумчудар сорулга-биле чорудуп турар ол агрессия политика Ыракы-чөөн-чүк чурттарынын улустарынын улам өзүп турар күштүг киленээшкенине таваржып турар. АКШ-биле агрессия эвилелди тургузарына удур, Тайваннын дээрбечизи Чан Кай-ши болгаш Муруну Кореянын чапшаачызы Ли Сын Маньын сатынжыкчылары-биле шериг дугуржулгалары кылырынга япон улус шийтпирлиги-биле удурлашып турар Гоминданчы дерзинлери бодунун черинден доп-дораан үндүр сывыртанын бирма улус күштүү-биле негеп турар.

Вашингтонун өчүк-чөңгээлиг чоруктары кыдат болгаш корей улустарын кызыгааржок өжөөн киленээшкнн-биле шыаа алган. Олар океан ыңдында шургуп чедип келген агрессорларын кем-буруулуг бодалгаларын үзе-шавар деп быжыг күзөл сорук-биле долдунган туруп турарлар.

Н. СМЕТАНИН.

Улус демократиязынын чурттарында

КЫДАТ

ПЕКИН. Сонгу-Чөөн Кыдаттын улустун чазанын чөвүдөл ажилчынарнын болгаш албан хаакчытарнын чагай амдыралын улам бедидеринге угланган доктаалды үндүргөн. Ол доктаалды «Дунбэй-жибао» солун апрель 9-та парлаан. Апрель 1-ден эгелеп ажилчынарнын болгаш албан хаакчытарнын ажал төлөвиринин ортумаз-биле 9 хуу улгадырын доктаалда көрүп турар. Улетпүр бүдүрүлгелерге ажал төлөвир 10 хуу, а өске черлерге—8 хуу улгадыр.

Ажал төлөвиринин улгатканы болза, продукция бүдүрүп үндүрүлгезин улгатырганынын ачызында чедип алдынан деп доктаалда медеглеп турар.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Чурттуң 12 воеводстволарында чаксы тырлыг чоруп турар. Бир дугаарында күрүнелин чер ажал-агай черлери болгаш чер ажалынын бүдүрүлгө кооперативтери тарылгаже кирген. Тарылгаже үнүшкүн чурттуң дыка хөй суурларынга улустун улуг байырлалы характерлиг болган.

Апрель 12-де Лодзинский воеводствозунун Черневтин күрүне чер ажал-агай черинин коллектив, а ол ышкаш тарылганы хуусаа бетинде доозары дээр чарыштын эгелекчилери—Познанский воеводствозунун Храплево суурунун тараачынары чазын чажып тарыыр тарааларын тарылгазын чуртта бир дугаарында дооскап.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ. Май муруну социалистич чарыжыне кирип турар румын ажилчынарнын саны хүнүн-не өзүп турар. Хунердөрскинин Георгиу-Деж аттыг металлургия комбинатынын кан эиндикчилери кан эиндикчилеринг совет стахановчу Матулининг методун ажыглавышкан, сөөлгү 30 хүнүн дургузунда пландан ажыр элээн каш каны дүрген арга-биле эиндикчилер, күрүнеге 303 мун лейни камнап бергенер. Сату-Мара хоорайда вагон кылыр заводтук коллектив бүдүрүлгө онаалгазын ажыр күүсөдүп турар. Бо бүдүрүлгенин стахановчу Иван Школа 15 ай 8 хонук дургузунда бодунун беш чыл планын күүсөдүпкөн. «Цинтя» деп нефть тывыжынын казыкчылары ээлчег нормазын 25—30 хуу ажыр күүсөдүп турарлар.

ССРЭ-биле Италиянын аразынга садыг-лажышкынын калбартырын Италиянын ажилчы чоннары негеп турар

РИМ. «Унита» солунунг медээлөп турары болза, Неапольда «Наваль мекканика» деп машина тудушкунуну заводтарынын ажилчынары болгаш албан-хаакчылары Москвага болуп эркен Делегейин экономика чөвүдөл хуралына ол бүдүрүлгелери ажил-биле хандырып шыдар күчүлүк совет чагыларны кылып болурунга хамаарышкан саналды киргенин билгеш, митингилерге болгаш нияти хуралдарга чыгылаш, чазактын экономика талазы-биле органны совет саналды дүрген күштүг болдарарын негээнер.

Хуралдарга хүлээп алдынан ыңдыг уткалыг резолюцияларны итали эрге-чагыргаларыне чоруткан. Неаполь провинциясында Кастел ламмаре ди Стабида «Наваль мекканика» заводтун иштиги (профвезил) комитеди даштык садыгнын министрствозунче телеграмма чоруткан, ында бүгү чурттуң, ол ышкаш Неапольдун чурттакчыларынын болгаш «Наваль мекканика» заводтун ажилчынарынын улуу-биле күзөп турары совет саналды күштүг бол-

Улетпүрүн бүгү адырларынын ажилчынары хуралдарга болгаш митингилерге бедиткен чаа хүлээлгелерни ап турар. Дыка хөй үлетпүр бүдүрүлгелерин коллективтери апрель программанын элээн каш хонук эрте күүсөдир деп шийтпирлээ.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Болгарияда индустриализациянын дыка калбарганы-биле холбаштыр чурттуң улус ажил-агайы улам-на хөй саныг эки белеткетинг кадрларын негеп турар.

Улетпүрүн бөдик биллиг ажилчын болгаш тускай эртемниг кадрларын база улус ажил-агайын өске-даа адырларынга кадрлар белеткеп берип турар өөредилге черлеринг четкизи үзүктөл чок өзүп турар. Амгы үеде профессионал өөредилге черлеринде 180 мун кижжи өөренип турар.

Сөөлгү чылдарнын дургузунда чуртта машина тудуушун, электри техниканын, химиянын, даг дуузынын болгаш өске-даа черлеринг 30 техникумнары ажытылган. Ол черлер улус ажил-агайын чаа тургузтуган адырларынга кадрларын белеткеп берип турар.

Чурттуң улуг-улуг үлетпүр бүдүрүлгө черлеринде фабрик-завод школаларын органиазтап турар. Ам Болгарияда шак ыңдыг 110 школа ажытылган.

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ. Венгриянын ажилчы чоннар партиязы болгаш Венгриянын Улус Республиказынын чазан иелерин болгаш бичи чыгарынын камгалагынын дугайында улуг сагыш салышкыны салып турар. Совет Эвилелинин үлгери өзугаар Венгрияда уруглар яслилеринин, шөлдеринын, уруглар садтарынын, божуур бажынарнын калбак четкизи тургускан. Чүгле эртен чылын 56 чаа уруглар яслилерин ажиткан. Бо чылын уруглар яслилеринин орунларынын саны мун ажыр өзөр.

Суурларга уруглар садтары болгаш яслилерин сезоннап ажыдып турар. Энир чылын хову ажилдарынын үзүнде уруглар садтарынга болгаш яслилеринге тараачынарнын 70 мун ажыр уруглары турган, Эртен чылын курорттарга уругларыл иелерге тускай дыштаналга бажынарнын ажиткан. Чуртта дыка хөй чаа божуур бажынарны туткан. Беш чыл планынын дургузунда чурттуң уезд төптеринге 43 божуур бажынарнын тутар.

(СЭТА).

Хуралды даргалаан Бүгү-делегейинг камгалап комитетинин кежигүнү Эжени Коттан конференцияны хагыбшаан, политик талазы-биле үзели болгаш шажын чүдүлгези яны-буру миллион-миллион эр, херээжен кижилеринг күзөл-соруун илереткен бичи уругларны камгалаар талазы-биле Бүгү-делегейинг конференциянын канчаар-даа аажок улуг ажык дузазын медеглээш.

(СЭТА).

Генуя провинциясында Самьердаренде «Ансальдону» заводтарынын ажилчынары ССРЭ-нин Римде элчин черинге телеграмма чоруткан, ында чугаалап турары болза: «Ажылдыг болуп болурунга дугайында санал дээр совет улуска ажилчы чоннар байыр чедирип тур. Ажилчы чоннар Италиянын экономика чөдүрлүшкүнү дээр, «Ансальдону» заводтарынын чагыларыл хүлээп алыры дээр демисежирлер.

Итали болгаш совет улустарнын найыралы делгерезин!»

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустун армиязынын Кол командьдалынын дыныадым

ПХЕНЬЯН. Кореянын Улус-Демократтыг Республиказынын Улустун армиязынын Кол командьдалынын апрель 18-те медээлээни болза:

Кореянын Улустун армиязынын катжыжышкынары кыдат улустун эки-турчы кезектеринин сырый деткичези-биле разведка чорудушкуннарын тулушкуннарын болгаш артиллериянын удур-дедир адышкынарын эрги туруштарда чорудуп турар.

Бистиң шериглеривистинг зениттиг артиллерия кезектери болгаш адыгы ачыларнын отрядтары фронтларга болгаш тылга дайынын 8 истребительдерин андара аткан.

Тайбын чурттакчыларлыг району боолап турган дайынын №534 эсминизин бистиң шериглеривистинг эрик камгалап кезээ сугже кирип аткан.

(СЭТА).

Бичи уруглар камгалаар талазы-биле Бүгү-делегей конференциянын хагдынганы

ВЕНА. Апрель 16-да орай кежээ Венада бичи уруглар камгалаар талазы-биле Бүгү-делегей конференциязы хагдынган. «Бүгү делегейинг эр, херээжен кижилеринг бичи уруглар камгалаар талазы-биле Бүгү-делегей конференциянын айтырымы» болгаш бичи уругларнын өөредилгезинин дугайында, бичи уругларнын кадын камгалаар дугайында, литературанын, парлаганын, радионуң, кинонун, уран-чүлүк бичи уругларнын мораль болгаш культура хөгжүлдээзинг саядарынын дугайында резолюцияны конференция чангыс үн-биле бадылап үндүргөн.

Конференцияга бөлүк христианчы шажынчыларнын, конференциянын төлөөлериинг бүгү делегейинг чурттакчыларынга кыйгырыларын номчуп дынаткан.

Шийтпирлери бадылап үндүргенин соонда конференциянын бүгү киржикчилеринг күзелин илередип, ол конференцияны белеткеп, ону эрттиргени дээр бүгү делегейин камгалап комитетинге египет төлөөлөр изиг байыр чедирген болгаш ол комитеттин ажалынын моон сонгаар-даа чедишкенин болурун күзээш.

Хуралды даргалаан Бүгү-делегейинг камгалап комитетинин кежигүнү Эжени Коттан конференцияны хагыбшаан, политик талазы-биле үзели болгаш шажын чүдүлгези яны-буру миллион-миллион эр, херээжен кижилеринг күзөл-соруун илереткен бичи уругларны камгалаар талазы-биле Бүгү-делегейинг конференциянын канчаар-даа аажок улуг ажык дузазын медеглээш.

(СЭТА).

Тайбыннын Пактызы дээр!

ТЕЛЬ-АВИВ. Кадыг-шынгын кемчелер болуп тура-даа тайбын камгалагынын транспорт комитеди февраль айныг ортан үзүнде беш улуг күрүнелеринг аразынга Тайбыннын Пактызын чарар дугайында Тайбыннын Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынын адаанга 35.289 ат салышкынарын чыып алган деп «Аль-Мукама». «Аль Ашбине» деп транспорт солуннарын медээзин «Кол гаам» солун дамчыдып турар.

(СЭТА).

Харысгалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

ГРИПП ТЕРГИН ХАЛДАВЫРЛЫГ! Грипп болза, аар аарыларже: бронхитче, өкпе аарыне плевритче болгаш өске-даа аарыларже хуула берип болур. Чараанын дүкпүргенинде болгаш чугаалажып турар үеде чаштаанында, чөдүрүп, азырарында, нитизи-биле ажыглатынып турар стандаан, чотунар аржыылдан болгаш столоваяларын багай чүдүндүг азык-саваларында, а ол ышкаш хол тутчуп мендилежип, ошказжырында аарыг кижиден кадык кижиге халдаар. Гриппти неперетпенер! Азыр, чөдүрүлгелерде аскынары болгаш думчунары аржыыл-биле дугулар, чаянырга турганнардан аткаарлар, база шала кырынга дүкпүрбөнер! Хол тутчуп мендилежип, ошказшандар. Чем чиринин мурунда холунары чуп, мага-бодунары болгаш иштиги, даштыккы жевнерин арыг эйдилер. Грипптең кижжи-биле кады чангыс орунга удувай, оон-биле кады думчук болгаш чоттунар аржыылдарны ажыглап, чангыс савдан чөмчөленер. Аарыг кижжи чыдар өрээлди холордт чугайын кошкак эиндикчи-биле (бир ведро сугга 10 граммны) чуур херек. Грипптен аараан кижиге чоокшулаваар. Грипптин баштайгы-ла демдектери (температура бедир, чөдүрер болгаш думчук суу дөктүп, баш аарыры) билдинип келсе, оозал чскака эмчиге барынар. Санитар чырымдышкынын Тыва область Бажымы.

АНШ-та үер

НЬЮ-ЙОРК. Небраск штаттын Омахан Ассошизетед Пресс агентилелин корреспондентизинин медээлөп турары өзугаар алырга, Миссури хем Небраск болгаш Алов штаттарнын районнарын улам-на шыаа албышаан, калбарып бар чыдар. Алов штаттын Кашисл-Блафф хоорайынын 35 мун хире чурттакчылары боттарынын бажынарын кагылаш, Небриск штаттын девискээринден Миссури хемни кежи чоруй барганар. Омах хоорайнын кыдыгында 5 мун кижжи боттарынын чурттаар черлерин кагаш дескенер.

Ассошизетед Пресс агентилелин корреспондентизинин медээзин өзугаар алырга, Ортаакы Бзын чүк районунга Миссури хемни дургаар турган 26 мун өг-бүленин бажынары суг үрээ болгаш хөмө алы берген.

(СЭТА).